

Revolutie in Beieren

CSU vreest verlies absolute meerderheid

Achtergrond - 17 september 2008 - Auteur: Carina de Jonge

(17 september 2008) Over elf dagen beginnen in Beieren de wellicht spannendste verkiezingen in de geschiedenis van de deelstaat. Voor het eerst in bijna vijftig jaar ziet de Christlich Soziale Union (CSU) haar absolute meerderheid in gevaar.

Günter Beckstein weet wat de Beier wil als straks het Oktoberfest weer losbarst, met de feesttenten vol lange tafels en de literglazen bier. Met één zo'n glas op in de auto naar huis? Moet kunnen, aldus de Beierse minister-president. Twee liter achter de kiezen? Volgens Beckstein ook geen probleem.

Dergelijke voorzetjes acht de CSU'er nodig om twee weken voor de verkiezingen in Beieren het tij wat te keren. Elke andere partij zou dolblij zijn als zij volgens de peilingen op een verkiezingswinst van 49 procent zou kunnen rekenen. Maar voor de CSU is het een ramp. Sinds bijna een halve eeuw regeert de Beierse zusterpartij van de CDU met een absolute meerderheid in haar eigen deelstaat.

Hoewel er nog veel kan gebeuren in de aanloop naar de verkiezingen op 28 september, lijkt de partijtop zenuwachtig. De CSU gaat er hoe dan ook flink op achteruit, vergeleken bij de historische zege van 2003. Toen schopte de partij het onder Stoiber tot een tweederde meerderheid. Het verlies van die absolute meerderheid is naar CSU-maatstaven een blamage.

Symbolische tegenvaller

Feitelijk verandert er niets aan de politieke machtsverhoudingen. Toch zouden die paar procent minder een flinke symbolische knauw betekenen voor de CSU – en indirect ook voor de CDU, die graag meelift op het Beierse succes. De ijzersterke economie van de uitsluitend christendemocratisch geregeerde deelstaat is een mooi campagne-argument.

Minister-president Beckstein en partijvoorzitter Erwin Huber lijken niettemin te vrezen dat hun koppen moeten rollen bij een resultaat van onder de vijftig procent. Hoewel zij niet alleen verantwoordelijk zijn voor het stemmenverlies, is dat niet ondenkbaar. Stoibers opvolgers hebben in de partij een paar vijanden gemaakt door de manier waarop zij de baantjes van de oud-partijleider al voor diens vertrek hebben verdeeld.

Zo was vice-voorzitter Horst Seehofer er deze maand als de kippen bij om het gezag van zijn concurrenten in twijfel te trekken. De minister van Landbouw verloor de strijd om het CSU-voorzitterschap van Huber onder meer doordat partijgenoten zijn buitenechtelijke relatie openbaar maakten.

De campagne van Beckstein en Huber schuwt dan ook geen middel om de CSU-kiezers te behouden – en wijst bovendien alvast de schuldigen aan voor het geval dat mislukt. Zo wijt Beckstein de tegenvallende verkiezingsprognoses voor de CSU aan de compromissen die de CDU in de Bondsregering zou maken.

Beierse ondernemers zouden de CSU afstraffen voor impopulaire maatregelen als de anti-discriminatiewet en de hervormingsplannen voor het successierecht, zo vertelde de minister-president afgelopen weekend in dagblad *Bild am Sonntag*.

In werkelijkheid is het echter niet de kiezer, maar de CSU zelf die voortdurend de federale politiek erbij haalt. Zo begon partijvoorzitter Erwin Huber afgelopen zomer een campagne voor de herinvoering van de door de regeringscoalitie grotendeels afgeschafte reiskostenaftrek en riskeerde daarmee bewust een conflict binnen de grote coalitie.

Te succesvol?

Hubers gewaagde spelletje met de in Duitsland gevoelig liggende 'Pendlerpauschale' verradt dat het hem in eigen land aan geschikte thema's ontbreekt. Waar zouden die ook vandaan moeten komen? Met een tweederde meerderheid kon de CSU de afgelopen vijf jaar vrijwel al haar programmapunten realiseren.

Aan de campagnemakers de moeilijke taak om te bewijzen dat dat ook goed geweest is. Dit leidde tot slogans als 'Zomer, zon, Beieren, CSU'. Ten aanzien van de wel degelijk aanwezige problemen was dat voor een aantal kiezers te mager – Becksteins ruimhartige alcoholdenkenbeelden ten spijt.

Onvrede met het strenge Beierse rookverbod en woede over de grote speculatieverliezen van de Beierse Landesbank dreef met name veel middenstanders in de armen van de liberale partijen Freie Wähler en FDP. Deze laatste zou volgens de huidige peilingen niet alleen na bijna twintig jaar terugkeren in het parlement ; zelfs meeregeren lijkt een optie.

De CSU reageert op dit stemmenverlies met dreigingen. Prominente CSU-woordvoerders zoals oud-Bondsminister van Financiën Theodor Waigel waarschuwen voor 'experimenten' met het welvarende Beieren. Minister-president Beckstein sprak de inmiddels gevleugelde woorden dat "een fatsoenlijke Beier

koude rillingen” krijgt bij het idee van een meerpartijencoalitie.

Ongeloofwaardige boeman

Dreigen lijkt al geruime tijd het enige middel te zijn van de CSU om toch maar zoveel mogelijk van hun tien procent afvallige kiezers terug te halen. Afgelopen voorjaar was Die Linke nog de favoriete boeman van de christendemocraten. Partijchef Huber sprak zelfs van een ‘kruistocht’.

Maar anders dan bijvoorbeeld in Hessen legt de deels uit oud-communisten bestaande oppositiepartij in Beieren geen noemenswaardig gewicht in de schaal: volgens de huidige prognoses haalt zij niet eens de kiesdrempel.

De FDP is echter niet veel geloofwaardiger als boeman. Al net zo ongeloofwaardig is de waarschuwing van Beckstein dat de herverkiezing van Bondspresident Köhler in gevaar komt bij tegenvallende CSU-resultaten. Want ook als de FDP in Beieren zou meeregeren, betekent dit zeker geen winst voor SPD-kandidate Gesine Schwan.

Het lijkt een laatste verwoede poging om het schrikbeeld Die Linke nog op te roepen: Beckstein benadrukte dat de partij van Oskar Lafontaine de SPD-kandidate Schwan ondersteunt. Volgens deze redenering zou Schwans overwinning bij de Bondsdagverkiezingen later dit jaar indirect tot een coalitie met Die Linke kunnen leiden.

Beiers patriottisme

De andere politieke partijen zien de zwakke plekken en laten geen gelegenheid voorbijgaan om daar bij de CDU op te wijzen. Zo liet de SPD buttons met “onfatsoenlijke Beier” maken in reactie op Becksteins argument dat een “fatsoenlijke Beier” de CSU-regering kiest.

Hoewel de SPD er waarschijnlijk ook op achteruit gaat, is de linkse verkiezingsretoriek dit jaar opvallend zelfbewust. Probeerde zij eerder het Beierse patriottisme met rationele argumenten te weerleggen, dit jaar bestrijden de SPD en Die Grünen de christendemocraten met eigen middelen. Om te bewijzen dat de CSU geen alleenrecht op Beieren heeft, verschijnt op SPD-posters het Beierse blauw-wit naast de rode partijkleur.

Ook op de affiches van Die Grünen prijken tegenwoordig lederhosen. Net als de FDP is de milieupartij dit jaar sterk in populariteit gestegen. Naast teleurgestelde SPD-stemmers dankt de partij haar mogelijke zetelwinst van 3 procent aan tegenstanders van CSU-projecten als de geplande uitbreiding van het Münchens vliegveld en de campagne voor atoomstroom als ‘milieuvriendelijke energie’.

Terwijl de linkse partijen hun Beierse identiteit ontdekken, weigert first lady Marga Beckstein daarentegen om, net als haar partijgenotes, in het traditionele dirndljurkje op te treden. De CSU zal voortaan andere middelen moeten verzinnen om haar kiezers te mobiliseren.

Carina de Jonge promoveert in München en schrijft regelmatig voor het Duitslandweb.

Afbeeldingen:

Verkiezingsposter van www.gruene.de

[Psychofisch, www.flickr.com](http://www.flickr.com/photos/psychofisch/)

[Beate Knappe, www.flickr.com](http://www.flickr.com/photos/beateknappe/)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/937/revolutie-in-beieren>